నోటు విలువ

'వారాహి'

"ఓ[illegible] [illegible] బస్సు [illegible]కే నాటికి ఇంకో[illegible] [illegible] [illegible]ంటరా ." ఓటి [illegible] [illegible] కొని [illegible] అన్నాడు [illegible].

"[illegible]?" [illegible] నోరు [illegible]ట్టాడు [illegible]గాడు, [illegible] [illegible] [illegible] చేతో[illegible].

రెండు మూడు సీట్లు [illegible] మాస్కా నాకు అతని నోట్నుంచి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] సాయంత్రపు చల్ల గాలికి [illegible] తగిలేటటి ముక్కు [illegible] [illegible]. అయినా, ఆ [illegible] చాలా సేపటిదాకా నా ముక్కుపుటాల్లో నిలబడిపోయినట్టే అనిపించింది.

నా పక్కన కూర్చున్నతను మాత్రం ఆ సాయంత్రపు గాలిని కానీ, చుట్టూ ఉన్న చెట్ల గుబుర్లని కానీ, బస్సులో వినబడే కలగాపులగమైన కబుర్లని కానీ, ఆ చుట్టవాసనని కానీ — ఏమీ పట్టించుకోక సంయమిలా, ఆ రోజు పేపరుని తదేకంగా చూసుకుంటూ కూర్చున్నాడు. కానీ, బాగా పరికించి చూస్తే అతను పేపరుతో నిమగ్నుడైనట్టు కనిపించలేదు నాకు.

అతనికి సుమారు నలభై ఏండ్లు ఉండవచ్చు. మామూలు దుస్తుల్లోనే ఉన్నాడు. ముఖంలో వర్చస్సు. కళ్లలో కాంతి. బాగా చదువుకున్నవాడిలా ఉన్నాడు. ఒకేసారి నాలుగైదు విషయాల్ని గ్రహించ గలిగే సమర్థుడనిపిస్తున్నాడు.

"ఏంది, మావాం .. అర గంటవుతుం దిప్పావ్...అటేపు సూడే... కండేటరు... టిక్కెంటు టిత్తుండాడు." అప్పిగాణ్ణి ఉద్దేశించి అన్నాడు పోలిగాడు, కాళ్ల కింద ఉన్న పనిముట్లని కాళ్లతోనే ఓ వారగా నెట్టుతూ.

ప్రతి రోజూ సాయంత్రం ఆరేడు గంటల ప్రాంతంలో పాకుటూరి గ్రామం నుండి బయలుదేరే ఆ బస్సులో అక్కణ్ణుంచి ఓ మైలు దూరంలో ప్రాజెక్టులో పని చేసే కూలీలే ఎక్కువగా ఉంటారు. ప్రాజెక్టుల్లో పనిచేసే వారి కోసమనే బస్సులు పాకుటూరి వరకూ వస్తుంటాయి. ముఖ్యంగా పొద్దుట పూటా, సాయంత్రపు వేళా మరీ ఇరుగ్గా, రద్దీగా తయారవుతుంది బస్సు- కూలీలతో, వారి పనిముట్లతో, వాళ్ల కేకలతో.

అయితే, న[illegible]ది బాగా అలవాటే అయిపోయింది, రోజూ వాళ్ళతో ప్రయాణం చేస్తూండడంవల్ల. ఆ ప్రాజెక్టులోనే స్టోరు ఆఫీసులో గుమా

స్థాని నేను. కానీ, నా పక్కతనుమాత్రం ఆ ప్రదేశానికి పరిచితుడు కాడనే నా ఉద్దేశం. అయినా, అతనుమాత్రం ఆ వాతావరణానికీ, ఆ మనుష్యులకీ బాగా సుపరిచితుడైనట్లే ప్రవర్తిస్తున్నాడు.

''ఓరి, పోలిగా ... యూనికట్టు మీది రోడ్డు పని పూర్తాయి పోయేగిందా ... ఓరో ఒచ్చి తెరిస్తారంటగా ... ష్క్రా అది ...'' ఓసినిగాడు ఆరిపోయిన చుట్ట కేసి చూస్తూ అడిగాడు.

''అదీ గిదీ గనబోకే ... పెద్ద ఆడ మడిసిని బట్టుకుని ...'' అప్పిగాడు అడ్డొచ్చాడు. పోలిగాడు అప్పిగాడి మాటలకి అడ్డొస్తూ అన్నాడు, బీడీ వెలిగించుకుంటూ.

''పెద్ద సర్కారు మడిసిలే ... మన దేసమేలే మడిసి ... ఒరేయ్, ఓసినిగా ... మడిసంటే మగా దనుకునేవ్ ... ఆడ మడిసి ... ఆడమడిసి ...'' ఒక రకంగా నవ్వుతూ అన్న పోలిగాడి మాటలకి విస్తుబోయినట్లు చూశాడు ఓసినిగాడు.

''గెట్టా! ... దేసమేలే రాణి అన్న మాట!''

''ఓర్నీ. రాణులూ లేరు ... రాజులూ లేర్రా, ఓసినిగా ... ఆ రోజు లెల్లిపోయినయ్. గాంధీగారు అల్లాందర్ని గెంటేసిండ్రు... ఎరికనేదేంట్రా? ... మనూళ్లో ఎలచెన్లు గట్రా అవుద్ది గందరా ... అదేందనుకున్నావ్ ... మమూరి పెద్దారా ఆళ్లే పెబువులు ...''

''గంటే ... మన పెద్దార ... ఈ ఆనకట్ట కట్టిత్తా ఉండాడు ... ఆ ఆడ మడిసి అయన గంటే పెద్దా?''

''గంతే నమకో ... మమూరి పెద్దార ఎలచెన్లో నెగ్గి ఆమెకాడి కెల్లి చెప్పిండు. చెబ్బట్టే మనకీ ఆనకట్ట ... అయునకి మనము నేకపోతే ... నేదు.''

''ఆఁ ... అవునేంటి? . . . మా పెబువులు మరి!''

''మరేం తనుకున్నావ్ ... అయున పై అంతేవే ఈ బస్సుంటాది ... నేపోతే నేదు ... కట్ ... ఓసినిగా ... పైనలియ్! కండేటు రొచ్చిండు.''

నా పక్కతను పేదరు మడిసి వాళ్లని ఓ సారి చూసి సీటు వెనక్కి జారగిలపడిపోయి కళ్లు మూసుకున్నాడు.

ఓసినిగాడు, పోలిగాడు, అప్పిగాడు టిక్కెట్లు కొనుక్కున్నారు. ఓసినిగాడు చుట్ట వెలిగించుకుని తాపీగా తాగుతూ కూర్చుండిపోయాడు. పోలిగాడు కొత్త బీడీ ముట్టించుకొని గుండెలదాకా పోయి వచ్చే వేడి పొగని మత్తుగా ఆనందిస్తున్నాడు. అప్పిగాడు కండక్టరిచ్చిన టిక్కెట్లనీ, చేతిలోని చిల్లరనీ లెక్కకట్టుకుంటూ కూర్చున్నాడు.

ఓ అయిదు నిమిషాలదాకా నే నెదురుచూడని ఓ రకమైన మౌనం — తుఫానుకి ముందు ప్రశాంతిలా — విషాదంగా గూడుకట్టుకుంది బస్సులో. అప్పుడప్పుడూ వినవచ్చే చుట్టూ ఉన్న చెట్ల మీది పక్షుల కిలకిలారావాలు, దూరంగా ఉన్న కొండల మీదుగా వచ్చే పిల్ల గాలి దారిలో ఉన్న చెట్ల ఆకులతో గుసగుసలాడే రొద తప్ప చెప్పుకోదగ్గ శబ్దాలేమీ వినిపించలేదు నాకు.

ఇంతలో చక్కటి ఆ మౌనాన్ని ఛేదిస్తూ కండక్టరు కటువు మాటలు వినబడ్డాయి. తల వెనక్కి తిప్పి చూశాను.

ఎవరో ముసలిది పాపం చేతిలో ఉన్న ఓ రెండు రూపాయల నోటుని చిలికిపోయిన కళ్లతో పరీక్షిస్తున్నట్లు అయోమయంగా చూస్తోంది. అందులో లోపముందో లేదో, ఉంటే అదేలాంటిదో ఆమెకి తెలియదు. నిజానికి దాని విలువెంతో కూడా ఆమెకి తెలియదు. ఆమె బోసినోట్లో గిట్టల మధ్యగా పడి నలిగిపోతూంది ఆమె నాలుక ... జానెడు గుంటల్లోకి దిగజారిపోయిన మాతుల్లాంటి ఆమె కళ్లలోని పాపలు బూడిద రంగులో పారం నెవగ్గ దాగి బతిమాలుకుంటున్నాయి.

''ఏయ్ ముసల్దానా ... నీక్కాదూ చెప్పేది ... వేరే నోటివ్వు ... ఇది చెల్లదు.''

''నా బాబే ... ఇయ్యే గందరా నా పిల్లో డిచ్చిండు ... నాకి అయిదు పావలాలు కూడా! వస్తాయంటగా ...'' మరోసారి ఆ నోటుకేసి చూస్తూ అంటూంది ముసలిది.

''ఆఁ ఆఁ ... వస్తుందొస్తుంది ... ఏడు పావలాలు. వేరే డబ్బులియ్. లేకపోతే దిగెళ్లు ... దిగుదిగు.''

ఇంతలో ఎవరో అడ్డొచ్చారతనికి— ''ఏందయ్యా ... దిగి యెల్లమనటవే ... ముసలిదని దయా దాక్షిణ్యమూ లేదటయ్యా?''

''పాల్ పాల్లేవయ్యా ... సెల్లని నోటిచ్చి బస్సెక్కి యెల్లిపోవటమే ...'' వెటకారంగా జవాబిచ్చాడు కండక్టరు.

దూరంగా చెట్టు కింద సిగరెట్టు తాగుతున్న బస్సు డ్రైవరు బయలుదేరిన వాడల్లా ఈ రాద్ధాంతం మొదలవడం చూసి, ఆగిపోయి మరో కొత్త సిగరెట్టుకోసం జేబులోంచి పాకెట్టు తీసుకున్నాడు.

''బంగారం లాంటి నోటట్టుకొని సెల్లదంటావ్?'' అవతలి మనిషి కూడా దబాయింపు మొదలెట్టాడు. పొడుగాటి చేతుల చొక్కాతో అతను తమాషాగా కనిపించాడు నాకు.

''సెల్లదంటే సెల్లదు... అదంతే.'' కండక్టరు మంకుపట్టుతో బదులిచ్చాడు.

''ఎవడోయ్ ఈ నోటు సెల్లదంటం. రా ... ఎవర్నయినా అడుగుదాం ... ఎవడు సెల్లదంటాడో ఈ నోటుని.''

ఆ ముసలిదాని చేతిలోంచి నోటు తీసుకొని నాలుగైదు సార్లు అటూ ఇటూ తిప్పి చూసి పైకి లేచాడతను. అప్పటికే బస్సులో చాలా మంది సీట్లలోంచి లేచి వినోదంగా ఈ తతంగమంతా చూడటం మొదలెట్టారు.

అతను దాదాపు అందరి దగ్గరికీ వెళ్లి ఆ నోటుని చూపిస్తున్నాడు.

''దీని కేంటయ్యా పొద్దు ... చక్కటి నోటు ... కాస్తంత నలిగిందంతే.''

చాలామంది ''ఔవును'' అని అతనికి వంత పలికారు.

అయినా కండక్టరు మాత్రం ససేమిరా చెల్లదంటున్నాడు.

ఇంతలో ఓసినిగాడు గబగబా ముందుకొచ్చి, కుతూహలంగా అందుకొని ఆ నోటుని దీక్షగా పరీక్షించి చూశాడు అటూ ఇటూ తిప్పుతూ.

''దీని కేంట్రా ... దీని తల ఒగ్గెయ్య సర్కారోళ్ల నోటు ... సెల్లకేం?''

''నీకు తెల్దు, మావాఁ... నీవ్వూరుకో. అందులో ఓ గీతుం డాది ... సూడు ... ఆ గీతుంటేనే అది సర్కారోళ్లది ... నేకుంటే అది దొంగోళ్లది.'' పోలిగాడి వివరణ విని గతుక్కుమన్నాడు ఓసినిగాడు.

అతని చేతిలోంచి పోలిగాడు దాన్నందుకుని బస్సులో గుడ్డిగా వెలుగుతూన్న ఆ దీపపు వెలుతురికి అడ్డం పెట్టి చూసి పక్కవాడి కిచ్చేస్తూ మెల్లగా అన్నాడు: ''బంగారం నాంటి నోటు'' అని.

''గెట్టా ... దొంగోళ్ల నోట్లు కూడా ఉంటాయూ?'' ఓసినిగాడు సీట్లో కూలబడుతూ వింతగా అడిగాడు.

''ఆఁ మరేం ... ఎక్కడో భూమి కింద అచ్చేసి పైకి పంపిత్తారంత ... ఓ సారి మన పెద్దార ఆల్లో మాట్లాడుకుంటా ఉంటే యిన్నా ... ఆల్లేవల్లో తెలుసుకోవాలంతా వుందివారు పెద్దార. అసలీ నోట్లంతో ... ఈటి యిలువెంతో ... అంతా కూడా మన పెద్దార లాంటోళ్లు కలిసి కూకుని ... కూడబలుక్కుని సర్కారోళ్లే సేత అచ్చేయిత్తారు.''

''గెట్టా?''

''అవును... అందుకే గందరా ఆల్లు ఎలచెన్లలో నిలబడ్తారు ... మనం ఓట్లేస్తాం ... ఆల్లు మన ఓట్లట్టుకుని పోయి మనకి నోట్లేత్తారు.''

''పెద్ద యెవ్వారమేనే!''

''మరేంతనుకున్నావు ... సర్కారులోకి నడవాలంటే యెవ్వారమా ... మాటలా?''

బీడీ ముక్కని కడగంటా పీల్చి ఆఖరి దమ్ము పొగని గుండెల్లో నిండుగా నింపుకుని కిటికీ మీదుగా నుసి రాల్చి బీడీ ముక్కని ఆర్పి అవతలికి రాల్చేశాడు అప్పిగాడు.

పెద్దార అంటే విశ్వాసమున్న అప్పిగాడంటే ఓసినిగాడికి విశ్వాస మెక్కువ. వాడి ప్రతి మాటా, ప్రతి చేతా ఓసినిగాడికి గొప్పగా కనిపిస్తాయి. చివరికి ఈ బీడీ తాగి పారేసే విధానం కూడా. అందుకే అప్పటిదాకా ఆగి అడిగాడు ఓసినిగాడు.

''మరట్లాగయితే పెద్దార కాడికే ఈ నోటు తీసుకెళ్తే పోలే ... సెల్తదో, సెల్లదో సెప్పేయిడూ?'' ఓసినిగాడు చాలా తేలిగ్గా తేల్చి పారేశాడు సమస్యని. పోలిగాడు పకపకా నవ్వేశాడు.

''ప్రిటో, మావాఁ .. నీకు మతిలేదేంటి ... ఈ సచ్చు రెండ్రూపాయలు సెల్లడం సెప్పడమేనా ఉద్యోగం పెద్దారకి!''

నిజమే ననిపించి ఊరుకున్నాడు ఓసినిగాడు.

మళ్లీ కండక్టరు గొంతు గట్టిగా అదిలిస్తున్నట్లు వినిపించడంతో అందరూ వెనక్కి తిరిగి చూడ్డం ప్రారంభించారు.

తల్లులు — పిల్లలు

పిల్లల నైతిక వర్తన, మేధా సంపద తల్లినుండి సంక్రమించే విశేషాలు. పిల్లల గుణదోషాలకు కన్న తల్లులదే బాధ్యత. అవి వారసత్వంగా సంక్రమిస్తాయి.

—వాక్

> గొప్పవాడి దరహాసం,
> [illegible] అప్పులు చేయకుండా
> ఏ దేశమూ గొప్పది కాలేదు. పెద్ద
> ఆస్తులు పోగుచేయకుండా ఏ గొప్పవాడూ
> కాలేదు. ఇది సర్వత్ర సత్యం.
> —గ్లాడ్‌స్టన్

అలా తిరిగి తిరిగి వచ్చి ఆ నోటు మళ్ళీ అవ్వ చేతికే వచ్చింది.

"ఏమే ముసల్దానా .. నీ క్యాటా చెప్పది. లేదే .. [illegible] ఆలస్యమౌతా పోతుంది ... [illegible] దిగు ... దిగు"

ముసల్ది సగం లేచి దీనంగా [illegible] మొగం పెట్టింది.

"ఇదేందిరో నాయనోయ్ ... ఒద్దాం తరంగా ఏ స్త్రిలా ఉగెల్లి సెమ్మంటే ఎలారా, కొడకా ... పిలెం ఎల్లాలన్నా ఈ సీకట్లో రెండు రాళ్ళు నడవగల్నా ముసలి పీనుగని ... ఇది ... పట్నంలో సావుకా రిచ్చిన నోటురా, బాబూ, ఎక్క డింటా వేంటిరా ... చేతి మురుగులు తాకట్టెట్టి తెచ్చుకున్న డబ్బురా ... సొంతంలో పిల్లదాన్ని చూసెల్లున్నా ... సేతిలో యేరె సిల్లి గవ్వ నేదురా ... డబ్బు గలోడు సావుకా రిచ్చిన నోటే సెల్లదంటే ఓద ముండని నా గతేం కామరా ... జగమొండుడా!"

ముసల్ది తన కథ, తన నోటు కథా చెప్పుకుంది.

"మరి నా గతేం కాను? ... ఈ సెల్లని నోటు పట్టుకెళ్తే నా సెక్కరు నా మొఖాన పడేస్తాడు ... నా కొచ్చే పేటా రెండు రూపాయలకే సెల్లు .. నీవు ముందు దిగు .. ధూదికెళ్ళినా ఎల్లు, వల్లకాట్లోకి ... లెఖ్ఖే .. దిగు దిగు ... ఆఁ. దిగు." కండక్టరు ముసల్దాని జబ్బ పట్టుకుని లేపనెత్త బోయాడు.

"ఆగవయ్యా ... నీవూ, నీ జబర్దస్తీ సాగదు. నువ్వు దిగకే ముసల్దానా ... ముసల్ది దిగదయ్యా ... నీవేం చేసు కుంటావో చేసుకో."

వెంటనే బస్సంతా ఒక్కసారి గోల గోలగా గగ్గోలుగా తయారయింది. క్లార్క్ అందరూ కలిసి దాదాపు ఓ తిరుగుబాటే లేవదీసేలా గున్నారు. వారికి నాయకుడిలా నిలబడ్డాడు ఆ పొడుగు చేతుల చొక్కా ఆసామీ.

"ఏంటి, సామీ, పెద్దమడుసులు మీలాంటోల్లు కలగజేసుకోకపోతే మా బోటి పేదోల్ల గతింతే గదా సామీ ... మీరయినా సెప్పండి, బాబూ, ఈ నోటికి సొట్టేమిటో, సామీ?"

ఆ ఆసామీ ఆ నోటుని ఈ సారి సరాసరి నా దగ్గిరికే ప్రత్యేకంగా తీసుకు వచ్చి చూపాడు.

నిజానికి నాకేం చెప్పాలో తోచలేదు. ఏం చెబితే ఏమవుతుందో నన్న భయం కలిగింది. అవుననలేదు. కాదనలేదు. మిన్నకుండిపోయాను.

[illegible] ఇంకా [illegible] ప్రశాంతంగా కూర్చుని [illegible] లేదు ... [illegible]

"[illegible] దింపండిదే." [illegible] కండక్టరుని [illegible].

[illegible] ఆ పొడుగు చొక్కా కండక్టరు [illegible] ఉన్న [illegible] ... [illegible] చాలా మంది [illegible].

కొందరు [illegible].

[illegible]

అయినా, [illegible] ధోరణి మార్పు లేదు.

"ఇవేం తిరకాసయ్యా, సామీ ... ఈ నోటు సెల్లదంటే నా సెల్లు కొనుక్కున్న [illegible] రోజల్లా నింపాని ఉద్యోగం చేస్తే నా కొచ్చేది రెండుం పావలా సంచి ... అది కాస్తా ఊడి పోతుంది, బాబూ, ఈ నోటు తీసుకెళ్తే. ఈ బస్సు నాదా? ... ఇందులో వచ్చే లక్ష లక్షలు లాభం నాదా? ... నా కొచ్చేది రోజుకి రెండుంపావలా ... అది కాస్తా క్షౌరం చేసుకుంటానా? ఈ ముసల్ది నా బండ్లో వస్తే నా కెంత, రాకపోతే నా కెంత?"

నా మటుకు నాకు అతను చెప్పడం కూడా నిజమగానే తోచింది.

"అదేంటయ్యా! ఇంతమంది సెబుతు ఉంటే మళ్ళీ సెల్లదంటావు?"

"బాబుల్లారా! మీ కందరికీ ఓ పెద్ద నమస్కారం. ఇది సెల్లదు ... ఇది సెల్లదు. మీకు తెలియదు. నా పేణం తీయకండి. ముసల్దాన్ని కిందికి దింపండి."

కండక్టరు రెండు చేతులూ తలపై కెత్తి జోడించి ప్రాధేయపడ్డాడు. మసక చీకట్లో అతని చేతిలోని సిగరెట్టు చిన్న నిప్పుకణికలా కనిపించింది.

"ముసల్ది ఈ సీకట్లో దిగదయ్యా."

"అయితే ఈ బస్సు కదలదయ్యా."

మళ్ళీ ఉన్నట్టుండి పెద్దగా గోల చేయడం ప్రారంభించారు బస్సులోని జనం.

కండక్టరు కూడా [illegible] ... [illegible] అంతా [illegible] ... తెలియని పరిస్థితి.

ఇంతలో వెనకాల ఓ కంఠం [illegible] వినిపించింది

"ఓయ్ .. కండక్టర్!"

ఆ పిలుపు కండక్టర్ [illegible].

ఆ పిలిచింది ఇంతవరకూ నిద్ర [illegible] నా పక్కన [illegible].

"సార్!" అంటూ [illegible] ఉన్న వాడిని తోసుకు [illegible] దారి చేసుకొని [illegible] కండక్టర్.

"[illegible] ఆ నోటు?" నా పక్కతను అడిగాడు.

"[illegible] అది?" [illegible] కలియ చూశాడు కండక్టరు, తన కొక సపోర్టు [illegible] ఆశతో.

"ఇదిగోండి."

ఎవరో అందివ్వ కండక్టరు దాన్నందు కొని నా పక్క నతని కిచ్చాడు.

నా పక్కతను దానివేసి ఓ క్షణం చూసి, తన పర్సు తీసి అందులో దాన్ని ఉంచి రెండు విడి రూపాయలు తీసి ఇచ్చాడు కండక్టరుకి.

"ఇక కానియ్ ... బస్సు పోనియ్!"

అతనికేసి ఆశ్చర్యంగా చూశాడు కండక్టరు.

కండక్టరొక్కడే కాదు, అందరూ అబ్బురపడిపోయారు అతని చర్యకి ముఖ్యంగా నేను.

బస్సులో మళ్ళీ రణగొణ ధ్వనులు చెలరేగాయి. కిందున్న వాళ్ళందరూ బస్సులోకి చొరబడసాగారు, తలా ఒక వ్యాఖ్యతో.

డ్రైవరు నింపాదిగా వచ్చి కూర్చున్నాడు.

బస్సు బయలుదేరింది.

నా పక్కతను మళ్ళీ తన లోకంలోకి జారుకున్నాడు.

అరగంటకి బస్సులో దాదాపు సగం పైగా ఖాళీ అయిపోయింది.

ముసలిది కూడా [illegible] దిగి వెళ్ళిపోయింది.

మరో పదిహేను నిమిషాలకి నేను దిగవలసిన [illegible]. అతనూ లేచాడు.

చేతిలో [illegible] ముందు అతను దిగాడు. అతని వెనకే నేనూ దిగాను.

[illegible] దాటుకుని వెళ్ళి [illegible].

అతను కదలబోతుండగా, "సార్!" అని [illegible] పిలిచాను.

అతను [illegible] తిరిగాడు.

[illegible]

"[illegible], సార్ ... ఆ నోటు చెల్లదని తెలిసీ [illegible]?"

[illegible]

"[illegible] ఉందా?"

[illegible]

[illegible] మౌనం వహించాను నేను.

అతను చాలా ఉద్రేకంగా, గంభీరంగా మాట్లాడటం ప్రారంభించాడు:

"అసలు చెల్లనిదెవరో, చెల్లేదెవరో వాళ్ళలో చాలామందికి తెలియదు... పాపం వాళ్ళం దరూ ఎంత అమాయకులో చూశారా? కానీ, ఆ పొడుగాటి చేతుల చొక్కా అతణ్ణి చూశారా? అతని కది చెల్లదని తెలుసు. కానీ, వాళ్ళ అమాయకత్వాన్ని వెనకేసుకొని వాళ్ళ నాయకుడిలా ముందుకు రావడ మనేది ఈ రోజుల్లో ఓ కండూతిగా తయారవబట్టే దేశంలో ఇలా ఎన్నో నాటకాలు ఆడబడుతున్నాయి. పాపం కండక్టరు కూడా వాళ్ళలాగే ఒకడి కింది బంటే గదా ... అతని మీద జులుం జరిపితే ఒరిగే దేమిటి ... ఏదో మొండిగా తిరుగబడే జనం. కీ లెరిగి వాతపెట్టలేని మూక ... అందుకే దేశ మిలా తయా రయింది ... సారీ! మీ టైం వృథా చేస్తున్నాను..."

"అబ్బే అదేమీ లేదండీ ... మీ మాటలు వజ్రాల్లా ఉన్నాయి... ఇంత తేలిగ్గా ఇంతటి విలువైన మాటలు వినడం వృథా ఎలాగవుతుంది, సార్ ... మీ రన్నట్టు వీరందరూ ఈ అమాయక ప్రజ లేనాడు బాగుపడతారు, సార్?"

అతను ఒక్క క్షణం సేపు మౌనం వహించి జవాబిచ్చాడు.

"వీళ్ళందరూ ఈ చెల్లని నోటు విలువని గురించి దెబ్బలాడుకోవడం మాని, వాళ్ళకున్న ఆ ఓటు విలువని గురించి ఆలోచించ గలిగినప్పుడు" అని అతను చకచకా నడిచి వెళ్ళిపోయాడు.

నేను స్థాణువులా నిలబడిపోయాను అతనికేసి చూస్తూ. ★